

KAMU VE ÖZEL SEKTÖR PERSONELİNE YEMEK HİZMETİ VERİLMESİ VE VERGİSEL BOYUTU

Bilal KOCABAŞ*

I – GİRİŞ

Gelir Vergisi Kanunu'nun 40/2. maddesinde hizmetli ve işçilerin işyerinde veya işyerinin müştemilatında iâşe ve ibate giderlerinin ticari kazancın tespitinde gider olarak dikkate alınacağı belirtilmiş ve yine anılan Kanun'un 23/8. maddesinde hizmet erbabına işverenlerce yemek verilme suretiyle sağlanan menfaatlerin gelir vergisinden istisna olduğu hüküm altına alınmıştır.

Gelir Vergisi Kanunu'nun 4108 sayılı Kanun'la değişik 23/8. maddesi, “*Hizmet erbabına işverenlerce yemek verilme suretiyle sağlanan menfaatler (işverenlerce, işyerinde veya müştemilatında yemek verilmeyen durumlarda çalışılan günlere ait bir günlük yemek bedelinin (2006/11449 sayılı Kararla değişen miktar)(1.1.2008 tarihinden geçerli olmak üzere) 9,00 YTL.'yi aşmaması ve buna ilişkin ödemenin yemek verme hizmetini sağlayan mükelleflere yapılması şarttır. Ödemenin bu tutarı aşması halinde, aşan kısım ile hizmet erbabına yemek bedeli olarak nakden yapılan ödemeler ve bu amaçla sağlanan menfaatler ücret olarak vergilendirilir.*” hükmünü düzenlemektedir.

II – KAMU PERSONELİNE YEMEK YARDIMI

657 sayılı Devlet Memurları Kanununun “Yiyecek Yardımı” başlıklı 212. maddesinde, “*Devlet memurlarının hangi hallerde yiyecek yardımından ne şekilde faydalanacakları ve bu yardımın uygulanması ile ilgili esaslar Maliye Bakanlığı ile Başbakanlık Devlet Personel Başkanlığının birlikte hazırlayacakla-*

* Devlet Bütçe Uzmanı

rı bir yönetmelik ile tesbit olunur.” denilmektedir.

Devlet Memurları Kanunu'nun 212. maddesi hükmü uyarınca hazırlanan “Devlet Memurları Yiyecek Yardımı Yönetmeliği” 11.12.1986 tarih ve 19308 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır. Yönetmeliğin 1. maddesine göre bu Yönetmeliğin amacı; Devlet Memurlarının yiyecek yardımından hangi hallerde, ne şekilde faydalanacaklarını ve bu yardımın uygulanması ile ilgili esasları belirlemektir.

A- Yardım Şekli ve Şartları

Söz konusu Yönetmeliğin 3. maddesine göre, yiyecek yardımı yemek verme şeklinde yapılır. Bu yardım karşılığında nakden bir ödemede bulunulmaz. Yiyecek yardımı haftalık çalışma süresi 40 saati aşmayan yerlerde öğle yemeği olarak verilir. Günün 24 saatinde devamlılık gösteren hizmetlerde çalışan memurlara, görevlerinin diğer yemek saatlerinde de devam etmesi şartıyla üç öğüne kadar yemek verilebilir.

Yiyecek yardımının gerektirdiği giderler, yemek maliyetlerinin yarısını aşmamak üzere, bu Yönetmelik kapsamına dahil memur kadrosu adedine göre kurum bütçelerine konulacak ödeneklerle karşılanır. Ödenek dağıtımını yemek servisi kurulacak kurumdaki memur sayısı dikkate alınmak suretiyle yapılır.

Yemek bedelinin bütçeden karşılanamayan kısmı yemek yiyenlerden alınır. 2155 sayılı Bazı Kamu Personeline Tayın Bedeli Verilmesi Hakkında Kanun'a göre tayın bedeli verilen personel ile sözleşmeli olarak çalıştırılanların, bu Yönetmeliğe göre yiyecek yardımı yapılan yemek servislerinde yemek yemeleri halinde, yemek bedelinin tamamı kendilerinden alınır.

Yemek yardımının şekli yukarıda belirtildiği gibidir. Yemek yardımının şartları ise, sözkonusu Yönetmeliğin 5. maddesinde sayılmıştır. Buna göre;

- Kurum bütçelerine yiyecek yardımı karşılığı olarak konulan ödenek, memurlara yemek vermek üzere kurulan yemek servisi, yardım sandığı, dernek veya bu mahiyetteki kuruluşa ödenir.

- Yemek servisi, yiyecek yardımından faydalanabilecek personel sayısının asgari 50 olması ve yemekhane için elverişli yer bulunması şartıyla atamaya yetkili amirin onayı ile kurulabilir.

- Yemek servisi için gerekli bina, tesis ve demirbaş eşya kurumlarca sağlanır. Bunlara karşılık memurlardan ücret alınmaz.

B - Yemek Servisi Yönetimi, Yemek Maliyetinin Hesabı, Defter ve Belgeler

Yemek servisinin yönetiminden kurumun idari ve mali işlerle görevli birimi sorumludur. Servis hizmetleri biri

müdür, biri satın alma veya ambar memuru ve biri de muhasebe memuru olmak üzere en az üç kişilik bir komisyonca yürütülür. Ayrıca hizmetin gerektirdiği diğer personel kurum içinden sağlanabilir.

Servisin işlem ve hesapları kurumun teftişe yetkili amir ve elemanları tarafından yılda bir defadan az olmamak kaydıyla denetlenir.

Yönetmeliğin 9. maddesi uyarınca kurum kadrolarında olup, yemek servisinde görevlendirilen personel giderleri kira, amortisman, su, elektrik ve havagazı giderleri yemek maliyetine dahil edilmez.

Defter tutma ve belge düzenlemesine ilişkin düzenleme ise sözkonusu Yönetmeliğin 8. maddesinde yapılmıştır. Buna göre; Yemek servisi kayıtları işletme hesabı esasına göre tutulur. Ambar kayıtları için özel bir ambar defteri tutulur. Gelir, gider ve ambar kayıtları belgeye dayanır. Defter ve belgeler en az beş yıl süreyle saklanır.

C - Memurlara Yapılacak Yemek Yardımı Konusunda Maliye Bakanlığı Tarafından Yayınlanan 1 Sıra Nolu Yeni Bütçe Uygulama Talimatı

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 212. maddesine dayanılarak hazırlanan ve 19.11.1986 tarih ve 11220 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Devlet Memurları Yiyecek Yardımı Yönetmeliğinin 4. maddesinde, yemek bedelinin bütçeden karşılanmayan kısmının yemek yiyenlerden alınacağı hükme bağlanmış bulunmaktadır.

Öğle yemeği servisinden faydalanan memurlardan 15.01.2008-14.01.2008 tarihleri arasında alınacak yemek bedelleri 10.01.2008 tarih ve 26752 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 1 sıra no.lu "2008 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Uygulama Tebliği" ile belirlenmiştir.

Sözkonusu Tebliğe göre; 2008 yılında öğle yemeği servisinden faydalanan olanlardan alınması uygun görülen en az tutarlar aşağıda gösterilmiştir.

	15/01/2008 Tarihinden 14/01/2009 Tarihine Kadar
Memurlardan;	
1) Ek göstergesiz görevlerde bulunanlardan	2) 0,72 YTL
3) 1100'e kadar (1100 dahil) ek göstergeli görevlerde bulunanlardan	4) 1,17 YTL
5) 2200'e kadar (2200 dahil) ek göstergeli görevlerde bulunanlardan	6) 1,41 YTL
7) 3600'e kadar (3600 dahil) ek göstergeli görevlerde bulunanlardan	8) 1,80 YTL
9) 4800'e kadar (4800 dahil) ek göstergeli görevlerde bulunanlardan	10) 2,36 YTL
11) 4800'den daha yüksek ek göstergeli görevlerde bulunanlardan	12) 2,60 YTL
Sözleşmeli Personelden;	15/01/2008 Tarihinden 14/01/2009 Tarihine Kadar
1) Aylık brüt sözleşme ücretleri 1.050 YTL (1.050 YTL dahil) kadar olanlardan	2) 0,89 YTL
3) Aylık brüt sözleşme ücretleri 1.900 YTL kadar (1.900 YTL dahil) olanlardan	4) 1,41 YTL
5) Aylık brüt sözleşme ücretleri 2.700 YTL kadar (2.700 YTL dahil) olanlardan	6) 2,49 YTL
7) Aylık brüt sözleşme ücretleri 2.700 YTL üzerinde olanlardan	8) 3,11 YTL

Kuruluşlar hizmetlerinin özelliği, yemek maliyetleri ve yemek servisinin farklı mahallerde daha iyi şartlarda sunulması gibi hususları dikkate alarak belirtilen miktarların üzerinde yemek bedeli tespit edebileceklerdir.

Bu Tebliğe, genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri, özel bütçeli idareler, kamu iktisadi teşebbüsleri, döner sermayeli kuruluşlar ve fonlar ile diğer kamu idareleri uyacaklardır.

II – ÖZEL SEKTÖRDE HİZMET ERBABINA YEMEK VERİLMESİ

A - Hizmet Erbabına İşyerinde veya İşyerinin Müştemilatında Yemek Verilmek Suretiyle Sağlanan Menfaatler

İşverenlerce hizmet erbabına işyerinde veya müştemilatında yemek verilmek suretiyle sağlanan menfaatler, herhangi bir tutarla sınırlı olmaksızın vergiden müstesna tutulacaktır.

Söz konusu istisnanın uygulanmasında, işverenin işyerinde yemek hazırlatması şart olmayıp, yemeğin dışardan temin edilmesi ve işyerinde ayın olarak yemek verilmesi suretiyle sağlanan menfaat niteliğinde olması da yeterli bulunmaktadır.

Diğer taraftan, hizmet erbabı tarafından yemek ücreti vs. adlarla yemek bedeline yapılan katkının, yemeğin işverene maliyetini etkilemesi dışında istisna uygulaması açısından bir önemi bulunmamaktadır.

Bu uygulamada sözü edilen giderlerin, Vergi Usul Kanunu ve bu anılan Kanun'la ilgili olarak yayımlanan Genel Tebliğlerde belirtilen esaslara göre tevsik edileceği tabiidir. Ancak, ücret sayılarak vergiden istisna edilen bu menfaat için işverenlerce ayrıca ücret bordrosu düzenlenmesi zorunluluğu bulunmamaktadır.

İşverenlerin işyerinde veya müştemilatında hizmet erbabına yemek vermek suretiyle sağladığı menfaatler nedeniyle katma değer vergisi hesaplanmayacaktır. Ayrıca, anılan menfaati sağlamak için satın alınan mal ve hizmetler nedeniyle yüklenilen katma değer vergileri de indirim konusu yapılacaktır.

B - İşverenlerce İşyeri Veya İşyerinin Müştemilatı Dışında Kalan Yerlerde Hizmet Erbabına Yemek Verilmek Suretiyle Sağlanan Menfaatler

İşverenler civar lokantalardan veya yemek verme hizmeti sağlayan diğer kuruluşlardan hizmet erbabına yemek vermek suretiyle sağladıkları menfaatlerin Gelir Vergisi Kanunu 23/8. madde uyarınca istisna edilecek kısmı

(2008 yılı için 9,00.-YTL) ile vergiye tabi olacak kısmını belirlemeleri bakımından ücret bordrosunda bu hususu göstermek zorundadırlar.

Buna göre, söz konusu istisna hükmünün uygulanmasında;

İşverenlerce yemek bedeli, doğrudan yemek verme hizmetini sağlayan veya bu işe aracılık eden kuruluşa ödenecek (hizmet erbabına ödenmeyecek),

Yemek bedelinin fiilen çalışılan günlere ait bir günlük tutarı 9,00.-YTL'yi aşmayacak veya aşması halinde 9,00.-YTL'lik kısmı istisnaya konu edilecektir (fiilen çalışılmayan günler için de yemek bedeli ödenmesi halinde, bu ödeme istisna kapsamının dışında kalacaktır),

Yemek bedeli faturası, işveren adına düzenlenecektir. Ancak, faturaya yemek yiyen hizmet erbabının adı ve soyadı ile yemek yediği gün sayısı bir liste halinde eklenecektir.

Bu şartlar çerçevesinde işverenlerce; hizmet erbabına civar lokantalar veya yemek verme hizmeti sağlayan kuruluşlar vasıtasıyla temin edilen menfaatler vergiden istisna edilecektir.

Vergi Usul Kanunu'nun 238. maddesinin birinci fıkrasında, işverenlerin her ay ödedikleri ücretler için "ücret bordrosu" tanzim etmeye mecbur oldukları, Gelir Vergisi Kanunu'na göre vergiden muaf olan ücretlerle götürü

ücret üzerinden vergiye tabi hizmet erbabına yapılan ücret ödemeleri için bordro tanzim edilmeyeceği hükme bağlanmıştır.

Bu hükümlere göre işverenler, civar lokantalardan veya yemek verme hizmeti sağlayan diğer kuruluşlardan hizmet erbabına yemek vermek suretiyle sağladıkları menfaatlerin vergiden istisna edilecek kısmı ile vergiye tabi olacak kısmını belirlemeleri bakımından, ücret bordrosunda bu hususu göstermek zorundadırlar. İşverenler yaptıkları bu ücret ödemelerini ücret bordrosuna dayandırarak, genel hükümlere göre gider yazacaklardır. Lokantalar veya yemek verme hizmetini sağlayanlardan alınan faturalar, bu bordronun eki niteliğinde gider belgesi kabul edilecektir.

C – Yemek Bedellerinde Katma Değer Vergisi Uygulaması

31.12.1984 tarih ve 18622 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 9 seri no'lu Katma Değer Vergisi Genel Tebliği'nin 8. bölümünde, Katma değer vergisi uygulamasında personele sağlanan menfaatlerden vergiye tabi tutulmayacak olanlar belirtilmiştir.

Buna göre, işverenlerin işyerinde veya müştemilatında hizmet erbabına

yemek vermek amacıyla satın aldıkları mal ve hizmetler nedeniyle yüklenen vergiler, mal ve hizmet bedeline dahil edilmeyecek ve indirim konusu yapılacaktır.

Öte yandan, işverenlerin civar lokantalar veya yemek verme hizmeti sağlayan yerlerden, personeline yemek vermek suretiyle sağladığı menfaatler için de bir günlük 9,00.-YTL'lik kısmı, yukarıda da açıklandığı üzere vergiden istisna edilecek, bu bedele isabet eden katma değer vergisi işverenlerce indirim konusu yapılacaktır.

Yemek bedelinin tutarının 9,00-YTL'yi aşması halinde, aşan kısım (istisna tutarına isabet eden katma değer vergisi hariç olmak üzere) net ödenen ücret olarak kabul edilecek ve vergiye tabi tutulacaktır.¹

D – Geçici Görevli Personele Verilen Yemek Bedeli

Geçici görevle görev mahalli dışına gönderilen personele harcırah ödemesi halinde bu ödeme, Gelir Vergisi Kanunu'nun 24. maddesinin 1 veya 2 numaralı bendinde yer alan esaslara göre gelir vergisinden müstesna tutulmaktadır. İşverenlerce, personelin harcırah ödenmesini gerektiren bir görevle, görev mahalli dışına gönde-

¹ Özel sektör tarafından hizmet erbabına yemek verilmesinin katma değer vergisi karşısındaki durumuna dair ayrıntılı bilgi ve örnekler için bkz. 186 seri no'lu Gelir Vergisi Genel Tebliği. (26.07.1995 tarih ve 22355 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanmıştır.)

riilmeleri halinde, bu personele ayrıca yemek bedeli adı altında bir ödeme yapılması durumunda, bu ödemenin de tutarına bakılmaksızın tamamı gelir vergisine tabi tutulacaktır. Zira, hizmet erbabına verilen harcırah tutarları, yemek ve yatmak giderlerini de içermekte ve harcırahla ilgili bu ödemeler zaten gelir vergisinden müstesna tutulmaktadır.

KAYNAKÇA

2008 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Uygulama Tebliği, 1 sıra nolu, Çevrimiçi erişim; www.bumko.gov.tr

Devlet Memurları Yiyecek Yardımı

Yönetmeliği (11.12.1986), Ankara: Resmi Gazete

Gelir Vergisi Genel Tebliği, 186 seri nolu, Çevrimiçi erişim; www.gib.gov.tr

<http://www.pergen.gov.tr/>

T.C. Yasalar, (23.07.1965) **Devlet Memurları Kanunu, 657 sayılı**, Ankara: Resmi Gazete

T.C. Yasalar, (02.11.1984) **Katma Değer Vergisi Kanunu, 3065 sayılı**, Ankara: Resmi Gazete

T.C. Yasalar, (06.01.1961) **Gelir Vergisi Kanunu, 193 sayılı**, Ankara: Resmi Gazete

